

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Предплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 2. У Сомбору 15. Фебруара 1889. Год. XXI.

† РУДОЛФ

краљевић и престолонаследник Аустро-Угарске монархије
рођен у Луксембургу 9/21. Августа 1858. преминуо у Мајерлингу
18/30. Јануара 1889. године.

Као гром из ведрa неба поразио је све народе Аустро-Угарске монархије 19/31. Јануара о. г. изненадни глас, да је једини син нашег премилостивог цара и краља, духовити љубитељ наука, дика, понос и нада многих милиона верних народа ове монархије, престонаследник Рудолф, 18/30. Јануара напрасном смрћу у Мајерлингу близу Бадена преминуо.

Обштељубљени покојни краљевић ожаљен је у свима крајевима драге домовине наше и целе царевине са најискренијим саучешћем.

У тој обштој жалости за незаборављеним милим краљевићем својим и србско учитељство и васцели свагда верни народ србски у пространој Аустро-Угарској монархији учествује и моли се Свевишњему Творцу и Промислитељу свију твари, да Он свемогући Господ и Цар над царевима утешу премилостивога владоца нашег, да га укрепи и одржи у постојаном здрављу на благо, срећу и спокојство свију верних народа његових.

ПЕСТАЛОЦИЈЕВА БЕСЕДА НА НОВУ ГОДИНУ 1808.

Превео М. Симеон Кожичар, учитељ.

(Свршетак.)

Прошли су дани мога искушења. Бог ме је и опет спасао; али у срећи нисам био бољи, него у несрећи.

Несрећа ме још није освестила. Божјом помоћи нестале као неким чудом презирања и поруге, што ме је као неког одметника растављало од мојега народа. Бог ме је поништеног подигао. Дао је, да под мојом руком успе дело, које многима за руком не пође, који су за те свега много више имали, него ја. Али ме срећа моја није учинила ни мало племенитијим, није ме уздигла ништа више, него што сам био.

Дело је моје требало дивовске снаге, ја сам био лев; требало му је пажње и молитве, ја нити сам бдио, нити сам се молио; требало му је животне мудрости, ја је нисам имао; требало му је знања, ја га нисам тражио; требало му је вредноће, ја је нисам довољно имао; требало му је самопрегоревања, ја сам радио, што ми се прохтело; требало му је правилности и реда, ја сам био неуредан и расејан; требало му је мудрости у поступању са пријатељима и непријатељима, а ја сам сувише и према једнима и према другима грешио, па ипак је успело моје дело. Али сам му ја недостајао. Ја га нисам био вредан. Дело је моје захтевало пре свега чисту жртву — мене самог. Ја му те жртве не дадох. Што сам био сретнији, слабила је све више моја снага. Добро, што је Бог преко мене учинио, преписивао сам себи. Што се около мене догађало као неко чудо, мислио сам у својој лудости, да то сам радим. Дао сам се поштовати ради онога, што нисам учинио и веровао сам, да сам творац дела, које није моје. Мислио сам, да сам проузроковао оно дело, за које нисам био дорастао да га ваљано извршим, оно дело нисам учинио, што сам требао, нисам учинио ни оно, што сам хтео. Само сам оно учинио за њ, што ми се при вршењу његовом допадало; нисам учинио за њ оно, што ми се тешко учинило.

Како је само од себе успевало, јер је то Бог хтео, мислио сам, да му није потребна мала помоћ моја. Што је лакше успевало и што му је успевање превазилазило свако очекивање, тим сам се више варао у оном, што му је требало. Држао сам се за добродетељна, јер су други људи моју млитавост неразмисљено хвалили као добродетељ. Истина, да је јунаштво, које је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

trebalo mom delu, prevazilazilo moju snagu i moju starost; ali ni часак нисам смео мислити, да сам јуначан. Ова обмана уништила је добро дело као и сва дела мога живота; она га је дотле довела, да се само собом сруши и да се до основе сруши у развалине.

Ни са које стране није уживало моје дело, што је требало да ужива са свију страна. Оно је основано на љубави, али љубави неста из наше средине, морало је нестати. Варали смо се о врлини, која је искала ту љубав; морала је изчезнути. Дело је то захтевало велику трпељивост, ја је нисам имао. Био сам петрпељив, где је требало, да сам захвалам. О, Боже! како сам пропао у ову дубину?! — Сад знам. Боже мој, пред Тобом и пред мојим пријатељима отворено и слободно велим: Моја самообмана толико се понела, о чему ни сањао нисам. За то, што ми Ти, о Боже, дело моје без мене створио и уздржавао на дивни начин, мислио сам да му мало треба моје помоћи, да се уздржи. Но по што сам сад видио, да много, да веома много за то треба, мислио сам: нека други ураде, што сам ја пропустио и грубо сам захтевао, што сам требао понизно измолити, а хтео сам изнудити опстанак и живот оних врлина, које сам својим слабостима и мавама изгонио из наше средине. Ах, сад сам хтео силом исправити, што је моја немарност покварила! То је унело злу вољу међу нас. То је пораскидало везе пријатељства, које сам мислио, да ће вечно трајати. То је раздвојило наша срца, за која сам мислио, да ће бити вечно спојена.

Ево ме сад, ево мога мртвачког ковчега, ево моје утехе! Нисам више кадар помоћи. Отров, што трује срце нашега дела, гомила се у нашој средини. Светска ће слава и данас умножити тај отров.

О, Боже! дај да се већ више не варамо. Лаворе, којима нас ките обмане, држим за лаворе, који се међу на мртваца. Видим својим очима костур свога дела. Хтео сам, да га и вама предочим. Костур, што је у мојој кући, указао ми се лавором искићен, а лавор је из небуха пламеном букнуо. Нека би у њему изгореле и невоље, које ће снаћи моју кућу. Нестаће костура; мора га нестати. Моје ће дело постојати. Али не ће нестати последица мојих махна. Ја ћу им подлећи. Мој је спас мој гроб.

Мене ће нестати, ви ћете остати. Нека стоје ове речи као пламен пред очима вашим.

Пријатељи! будите бољи, но што сам ја био, да Бог своје дело доконча по вама, кад га није докончао по мени. Будите бољи, него што сам ја био! Не стављајте својим махнама оних истих запрека, које сам ја стављао. Не дајте се варати привидним успехом, као што сам се ја варао!

Ви сте позвани за узвишено, свеопште пожртвовање, или ни ви не ћете спасти мога дела.

Уживајте данашње дане, уживајте потпуну светску славу, која је у пуном цвету; али се сетите, да она брзо пролази, као и пољски цвет, који је за мало времена цвао!

Још једном погледајте мој мртвачки ковчег! Ове ће можда године примити у се моје, или кости једне жене, која је за моју вољу прегорела сву срећу живота свога. Кад умremo, сетите се мога детета и мога дела! Један ми је од вас рекао: Ово је по свој прилици последња година, у којој уживамо оваке радости. И сам то мислим. Замишљам ове зидове, што данас весело приповедају живот и миље, па годину у црно увијене, јер ће се овај мртвачки ковчег, који сад овде лежи, положити у земљу, те ћу ја или моја жена, или можда обоје лећи у гроб. Тад нека почивају наше кости, а сузе ваше љубави и нашега праштања нека оросе мој гроб, а вас нека прати благослов Божији. Мирно и у нади очекујем свој ковац. Али замишљам другу жалост, коју са ужасом ишчекујем. Помишљам случај, кад би моје дело за живота мога пропало и сурвало се услед мојих махна — то не бих могао поднети; тада бих зидове своје собе обојио бојом туге и за увек би се скрио испред човечанства, кога се не бих више достојним осећао.

Но — да довршим слику свога човечанског погледа. Ти, о Боже! узвишенији си него сваки човечански поглед. Моје је дело чрез Тебе чудо у мојим рукама. Ти си га спасао од тисућу невоља. Ти ћеш га спасти и од садашње невоље, коју подносн. Ти, о Боже! Обрати ћеш ми срца мојих пријатеља! Ти ћеш их узвисити изнад сваке самообмане и сваке себичности, што је мене довело до на крај понора. Ти ћеш их укрепити и бићеш им милостив, да се и у гробу радујем, а мој народ, по што сам признао последице мојих блудња, да ме се сећа захвалношћу и праштањем.

ГОВОР НА СВЕТОГА САВУ У СРБСКОЈ ШКОЛИ Д. ТУЗЛАНСКОЈ.

ПОШТОВАНИ ЗБОРЕ!

Пре неколико минута чули смо у светом храму Божијем дивне божанствене песме, чули смо умилни звук звона, чујемо јек и пуцњаву топова, а и овде у овом расаднику миле нам народне просвете видесмо сада величанствено освешену свету водицу.

Нема међу нама, драга браћо, онога, који не би знао, коме се све то у част славу и хвалу чини. Нема данас нигде српске православне цркве и школе, у којима се не би чуле умилне и торжанствене песме:

Ускликнимо с љубављу;

Псти вводяцаго въ жизнь;

„Православія наставниче.“ — Нема данас ни једног Србина, који се не би са највећим поносом и задовољством сећао на своју сјајну прошлост, на узор и красоту својих милих предака. А сећати се славних и заслужних предака својих — значи: сећати се врлих и моћних покретача и унапредилаца народног благостања.

Који народ хоће и уме да достојно оцени заслуге својих великих и славних мужева, тај народ отворено показује: да је готов схватити и оценити све оно, што је узвишено и добро, па да и сам тежи оном путу, који води сигурном напретку. У таквом народу биваће увек великих и славних мужева, јер је њихова њива спремна и даје добру жетву.

Један од тако великих и славних мужева у нашем српском народу јесте св. Сава, први засноватељ српске духовне и народне просвете, први архиепископ, просветитељ и учитељ српски, који је својим неуморним трудом и радом освештао све оно, што је Србину и мило и драго.

Па баш за то, што је тако, дужност нам налаже, да се упознамо са животом и радом нашег светитеља. Јер — као што је болеснику нуждан свакидашњи лек, ожалошћеном утеха, гладном храна, жедном вода, озелом сунце, тако је и нама непрестано нужно пред очима имати живот и рад светитељев за народ, школу, цркву и државу српску.

Ова данашња светковина тако је велика и сјајна и пуна значаја, која Србина у пуном смислу Србином чини, која чак и клонулог у милој му прадедовској вери и народности снажи и оживљава.

Па кад је тако значајна данашња светковина за цело Српство и кад је Свевншњи Творац својом неизмерном љубави излио толике благодати према нама, онда се морам потрудити, да по могућству својих слабих сила — у кратко, у појединим цртама опишем живот и рад великог светитеља српског и угодника Божијег.

СВЕТИ САВА био је најмлађи син српског великог жупана Стевана Немање, који је први Српство ујединио. На крштењу добије Сава име Растко. Од ране младости своје одликовао се од старије браће и свију другова својих особитом разборитошћу, смерношћу и богобојажљивошћу.

Отац му Немања са највећом надом и утехом чекаше време, па да у сину остави после себе мужа, који ће га у државни и војнички послови

достојно заменити. Но — као што се вели: човек једно мисли, а Бог друго шаље. Св. Саву чекао је узвишенији и светији рад. Па као што вам је познат, драга браћо, начин и спрема светитељева за тај велики рад, тако су вам познате и патње и разна искушења светитељева до изведења тога рада.

С тога и вели наш неумрли митроносни песник Срб-Милутиц у почетку своје књиге, описавши у стиховима живот светитељев, овако :

И дрвље и камење и воде и врлети

И звери и гади и све паклене авети

И смисли, какву год хоћеш још невољу љуту —

Ништ не смета оном, које на Божијем путу.

Јест, браћо, друкчије и не може бити. Јер велики људи, који се на велика и богоугодна дела спремају, морају и многе жртве принети. Па тако је и наш светитељ чинио ; Он — презревши краљевску палату и сјајно уживање, замену круну камилавком, скиптар царски бројаницама, светло одело ризом испосничком. И тако у новоизабраном животу проводио је време у непрестаном посту и молитви, склонивши и родитеље своје, да у таком животу траже блага, која „мољал и рђа не квари“ — спремајући се дакле, да роду своме свагда, па и у најтежим околностима од помоћи буде.

Након смрти родитеља свога беше светитељ у Солуну за архимандрита произведен, — вративши се у Св. Гору, непрестано је служио Богу, проповедао слово Божије и утврђивао верне у свему, што је добро и полезно, а чекао zgodну прилику, да пренесе и тело родитељеве у Србију, коју је он овако жарко љубио и у којој је много година у корист целокупног Српства радио.

И заиста после тога догодише се у Србији важни догађаји. Проклета неслога између браће Стевана и Вукана за славом и светским уживањима била је врхунац достигла и требало је само још мало, па да све до руба пропасти дође.

У каквим је околностима била српска вера и српска држава, види ћемо, драга браћо, најбоље из писма, које је Стеван писао брату светитељу овако :

„По одласку вашем земља наша оскврни се безакоњем, обли се крвљу и опљачкаше је туђини, противници нас надвладаше и због узамне мржње наше почеше нам се смејати и највећи злотвори наши. Можда ће се Свемогући Бог вашим молитвама смилovati и излити своју милост на нас, те да се овако растркани прикупимо у једну заједницу и посрамимо противнике наше. О, возљубљени срцу и души мојој, оче свети, послушај глас плача мога, не презри уздицаје слуге и брата твог !“

И заиста светитељ послуша брата свог, донесе тело Симеоново у Србију и ту на гробу родитељском измири браћу и спасе милу Србију, — давши роду своме благотворне хране и утехе, а затим врати се на траг у Св. Гору. Но непријатељи Српства и светог православља нашег хтедоше по ново да завиглају на страну брод српске среће и будућности — вере и народности. Чувши за то светитељ, тврдом вером у Бога оде

грчком цару и патријарху у Никеју, од којих добије самосталност цркве своје, а по жељи цара и патријарха прими се узвишеног и тешког позива — поставши првим архиепископом српским.

Као архиепископ вративши се у Србију — одмах целу српску земљу подели на 12 епископија и у њима постави највредније ученике своје, за тим је свуда подизао цркве и школе и у њима ваљане учитеље постављао, а крај тога и свога брата краљевском круном венчао.

Кад је тако св. Сава српску цркву, школу и државу у ред довео, а у народу међусобну слогу и љубав увео, науми у Јерусалим ићи, да се на оном месту Б-гу помоли, где је Христос страдао и васкресао.

У Јерусалиму провео је светитељ пуне три године, обишавши и друга света места, а кад се враћао у милу своју домовину, сврати се у Бугарску у Трново, где га бугарски цар Асен као пријатеља најсвечаније дочека. Ту проведе светле празнике рођења Христовог и у очи Богојављења освети водицу, пошкрпи њоме цара и народ. Но на скоро за тим разболи се, те 14-ог јануара 1237. године са свим мирно, тихо и весела лица испусти своју племениту душу.

После године дана би тело светитељево у Милешево пренешено, где је лежало до 1595. године, а те године безбожни Синан паша даде тело светитељево у Београд донети и на велику жалост српскога народа на Врачару спалити. Но из пепела светитељевог ниче нов живот за сваког Србина и за сав народ српски.

Ето, поштована господо и браћо, из овога горе у кратко наведеног описа сазнали смо живот и рад првог српског учитеља и просветитеља. Упознали смо његову жарку љубав и тежњу за узвишеним и светим позивом — првосвештеничким и учитељским.

Св. Сава оставио нам је аманет, да и ми ходимо његовим стопама, па да удруженом снагом и заједничким радом настојимо око тога, да нам цркве и школе што боље напредују, у којима Србин једино спаса налазити може. Јер у својој православној цркви и у драгој народној школи огледа се свест и јачина Србинова.

Српска народна вероисповедна школа јесте онај ставац камен, на ком Србин своју будућност зидати може. Таку је школу основао и наш светитељ и први учитељ српски. — Само се у тим школама слободно могу неговати све врлине и особине народне.

Ја пак са радошћу велим, поштована господо и драга браћо, да ми је особито мило, што се као српско-вероисповедни учитељ у вашој средини налазим. Радујем се у толико више што видим, да сте сви заданути оном узвишеном идејом за срп. нар. вероисповедну школу, за коју се светитељ наш неуморно борио, трудио и радио.

Ова наша дична општина поносити се може, што је осим великољепне цркве своје након неколико година родољубиво се одазвала и на олтар народне просвете 15 хиљада форината издала, основавши фонд, да обезбеди себи и своме потомству ону страну живота, без које Србин не може живети, ни Србином се звати, а то је срп. нар. вероисп. школа.

Будите, драга браћо, свесни тог светог позива и на даље. Заједничким радом у слози и љубави потпомажите и од сад то мило мезимче ваше,

www.uk.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ерску вероисповедну школу, ту верну и милу кћерку свете православне цркве наше!

А и ви, мили ученица наши! угледајте се на дивни пример првог просветитеља и учитеља српског св. Саву, који је сав живот свој посветио Богу и народу своме! Поштујте миле своје родитеље, који се за вас брину и одхрањују вас! Поштујте свештенике и учитеље као највеће добротворе своје, не само док сте под њиховом руком, него се и онда са највећом благодарношћу сећајте, кад и сами ојачате и зрели људи постанете.

И још један пут, поштована господо и браћо! љубимо све оно, што је сваком Србину најдрагоценије благо: име, језик, српску вероисповедну школу и свету веру нашу православну.

Само тако ћемо се одржати и у стању бити подићи вечити и сјајни споменик великом светитељу и првом архиепископу и учитељу нашем св. Сави. Јер:

Што је сунце земљи,

Што су звезде плавом своду, —

То је св. Сава српском роду!

У Д. Тузли 14. Јануара 1889.

Говорио: Љубомир Ракић,

испитани учитељ и свршени богослов.

СЕДНИЦА ВИСОКОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА.

ДРЖАНА 10. ДЕЦЕМБРА 1888. ГОД.

(Свршетак.)

Прочитан је прорачун просветних потреба, из којег се види, да је из клирикалног фонда за 1887/8. школску годину до 70,000 форинти на просветне цјели издато. — Гимназији Карловачкој даје се годишња подпора из тог фонда 9356 фор., на Новосадску гимназију прилаже се из клирикалног фонда 10,500 фор. На препарандију Сомборску издато је на све потребе 8380 форинти; од ових из сопственог старог препарандијалног фонда 1865 ф., из других разних истом заводу намењених заклада 1333 ф. према томе додаје се из клирикалног фонда 5182 ф. — На издржавање Горњокерловачке учитељске школе износи 5885 фор., на вишу девојачку школу Новосадску издаје се из клирикалног фонда 4580 фор., на Панчевачку 4700 форинти, Сомборској вишој девојачкој школи, коју тамошња црвена општина издржава, даје се прилог од 840 фор., богословија Карловачка издржава се са свим о трошку клирикалног фонда. На богословске стипендије троши се годишње 5960 фор., на приправнике у обе учитељске школе издаје се 3200 ф., на стипендију за спрему богословског професора одређено је 600 фор. Од плате главног школског референта издаје се заменику хонорар од 800 фор. и путни паушал од 400 фор. и по томе заштеђено је ове године од плате главног школског референта клирикалном фонду 1500 форинти.

На поновљене тужбе Е. Шк. Одбора бачког у ствари нереда у одправљању референтске дужности у истој епархији изаслат је на извиђење заменик главног школског референта и наређено је, да до 1. Јануара 1889. Еп. Шк. референт бачки све своје рестанције у истој дијецези посвршивати има, а од 1. Јануара по новим обуставља му се половина плате све дотле, докле не буде у ред довео своје послове у истој епархији.

Прочитана је ствар управитеља више девојачке школе у Панчеву, који је у почетку школске године, без дозволе своје власти, а у нади на мољени, а не добивени од Шк. Сав. допуст — пет недеља одсуствовао, па је патронат истог завода морао привремено поверити управу школску најстаријем учитељу С. Д., који и после повратка управитељевог на професорску катедру школом том до даљег расположења Вис. Школ. Савета управља. Заменик гл. шк. референта извештавајући о овој ствари, од своје стране предлаже, да се управа до краја првог семестра тако остави, а у почетку Фебруара да се поврати г. Ј. П. — У свези са овим прочитан је поднесак г. Ј. П. управитеља, у коме он саопштава узроке, са којих се на време није могао са свог феријалног путовања повратити и моли, да се управа њему врати. — По прочитању свега овога Школски Савет је пре меритовног решења ове ствари упутио поднесак г. Ј. П. патронату више девојачке школе у Панчеву на образложено изјашњење.

Расправљана је обширно ствар Саве Гл. учитеља предградске школе у С. . . . у, који је због једног у највећем степену неморалног недела — учињеног по оптужби други дан Божића 1885. стајао пред криминалном истрагом. Из прочитаних акта краљевског криминалног суда Сомборског види се да је против његовог недела била одређена коначна судска расправа, али краљевска табла разреши одлуку кривичног суда Сомборског и одреди, да се лекарско извиђење по ново предузме и докази попуне. — Пошто мњење судског лекара, издато на основу извиђења учињеног много доцније, није се слагало са мњењем градекога физика изданим на основу извиђења нађеног на сами дан злочина, други дан нашега Божића (7. Јануара по новом) 1885. године, то кривични суд Сомборски није могао сматрати за доказан објективан учин горњег неморалног дела и ослободио је оптуженога од криминалнога даљег поступка, али је званично доставио све овопредметне списе епархијској власти ради дисциплинарног поступка. Епархијски Школски Одбор бачки на основу кривичних акта пронашао је, да је учитељ С. Гл. најтежи неморални преступ учинио и осудио га је на губитак учитељског звања у дијецези бачкој. Школски Савет брижљиво у седници овој јавно прочитавши сва кривична акта пронашао је такође учитеља С. Гл. за кривог, јер је подпуно доказано његово саблажњиво понашање према девојчету од десет година, које је код њега у служби стајало и од својих родитеља њему поверено било. Услед тога је Школски Савет на основу дисциплинарних правила поменутог учитеља Гл. осудио на губитак места у Сомбору, где је он у највећем степену саблажњиво дело проузроковао.

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ПЕДАГОШКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ У НАС И УЧИТЕЉИ.

(Свршетак.)

Материјализам је овладао целим светом и ако ћемо наћи по којег, који има неку вољу и општу цель пред очима, тај је оаза у недогледној величини света. Та ево само један пример: ко узме разне листове, те

их чита од корице до корице, од натписа до штамарије, где се штампа, тај је могао више пута наићи, како сироти уредници одговарају, да им је немогуће награђивати ситнице и то почетничке. Зар смо један пут могли читати у чика-Јовином „Невену,“ како по гдекоји траже, да им се ма и загонетке награде, на које је чика Јова достојно одговорио и жалио их, водећи им: како је он у тим годинама сав срећан био, што му је што-шта само штампано било, а никако није помислио на награду. Дакле већ и деца грамзе за наградом, а како тек старији?!

С тога дакле и учитељство наше нерадо се лађа онога рада, што му не ће материјалне користи донети. Истина, рећи ће ми ко год, да ја криво судим; јер ми треба да гледамо, како је наше учитељство награђено, па га онда не ћемо осудити, што се не лађа онога рада, што би му моралне користи донело, него се лађа оног рада, што му доноси материјалне користи, тима овако одговарам: да је наша плата још један пут толика, па би исто видели; истина, то је атентат на учитељство, у којему се и ја налазим; али ћу гледати, да се оправдам. Моје је мишљење, да онај човек, који има способности, који има воље за рад и који има пред собом вишу цель, тај се не ће ни на што освртати, него ће радити, а не ће питати: какве ће му користи донети рад, а који од тога ништа нема: ни способности, ни воље, тога не нагони нико на свету, па ни већа плата.

Још има нешто, што смета нашој слабој педагошкој књижевности; што и они, који раде, радије се лађају сваког другог рада, само не тога. Узроци су разни, једни немају довољне спреме за педагошки рад, а да се сад спремају, боје се: да не одоцне, да ће им кратак век бити за тако грдан посао. С тога радије напуштају то поље, а раде на другоме, које је по свој прилици лакше; јер радити на педагогији — није лак посао, треба за то гвоздена воља и за изучавање појединих капацитета треба много и много проводити са делима славних, признатих педагога.

Мало имаде учитеља, који су се свом вољом одали педагогији, тако мало, да их можемо избројити.

Тако исто стоји и са професорима. Ја држим, да су и они тако исто позвати, да на педагогији раде; али они су изабрали већином белетристику и тек се по гдекоји појави са којим чланком из своје студије.

Погледајмо немачке педагошке листове, они су пуни чланцима, које су већином професори на гимназијама или богословијама писали, онако и заузима њихова педагошка књижевност прво место у светекој књижевности и ни мало не уступа француској.

Пре свега би требало: да метнемо руку на срце и да рекнемо, да овако — како смо до сад радили, или боље не радили, не ћемо се никад подићи, него ћемо остајати иза других, те ћемо дочекати то, да ће нас други угушити. Да до тога не би дошло, треба да својски пригрлимо сваки своје, да и учитељство и професори пригрле и своју педагогију, како би се и ми могли једном подичити.

По мојему мишљењу требало би, да су редакције педагошких листова наших (саде?) пуне рукописа тако, да их уредник скоро савладати не може, а да ли је тако, то је тајна уредништва.

Рекао сам искрено, рекао сам из срца, а желео бих, да мој глас не остане глас, који виче у пустињи.

Панчево.

ИВАН МАРТИНОВИЋ.

СВЕТОСЛАВСКА БЕСЕДА У СОМБОРУ.

На дан св. Саве о. г. питомци и питомице српске учитељске школе приредили су у дворани код „Ловачког рога“ беседу с игранком у корист својих сиромашних саученика и саученица.

У пола осам у вече, кад се први део забаве отпочео, укусно украшена дворана дупком је пуна била посетилаца и то најотменијих и најодличнијих грађана, а међу њима и доста Мађара и Немаца.

Беседа се почела са: 1. „Песмом к срцу,“ складбом Ј. Маринковића. Излишно је споменути: како је ово дивна и вештачка композиција и како сваког Србина одушевљава, јер је она са своје ваљаности и лепоте скоро свима позната и у своје време од стручњака хваљена, као што је заиста и заслужила. Мушки збор је своју задаћу при певању исте мушки и решио, а слушаоци су бурним плескањем изразили своје допадање.

2. „Љубичице,“ речи Јов. Грчића-Миленка, складба Р. Толингера. Ову је песму женски лик отпевао и с пуним правом казати се може, да ни мало није уступио мушкима. И у овом комаду живо се огледа уметништво Толингерова.

3. „Гусле,“ декламује гђца Вукосава Лубенова, приправница I. год. Песма је, ако се не варам, Душана Рогића и у њој се лепо опева: шта су гусле Србину. Споменута краснословљачица правилним ударањем гласа и умесном гестикулацијом заиста се уметнички показала, због чега је од присутних поздрављена са бурно: Живела!

4. „Растанак,“ песма З. Ј. Јовановића, складба Ј. Маринковића; пева уз пратњу на гласовиру Милан Петковић, приправник II. год., а прати га госп. Драгутин Блажек. Како је дивна ова балада! Нема речи, да бих се изразити могао! А таква је и складба. Петковић је уз вешту пратњу госп. Блажека овај самопев дивно отпевао, изненадивши нас онако чистим, јасним и неисказано пријатним тенор-гласом и ако му је мало тешко падало, по што је иста складба за баритон. Слушаоци су дуготрајним плескањем дали знак, да су веома задовољни.

5. „Жежулинка“ од Х. Доубека, пева мешовити збор. Ова чешка песма, коју је Х. Доубек, ликовођа новосадског српског читаоничког певачког друштва ускладботворио, тако је све изненадила и очарала, да се морала поновити. А није ни чудо, јер је заиста ремек. Г. Доубек, од како се у Новом Саду бави, познат је српском свету са својих композиција и можемо га међу најзнатније наше уметнике на том пољу уврстити. Исту песму ускладбио је и А. Милчински, ликовођа вуковарског српског певачког друштва особито лепо и вешто, али ни ова јој се не да, шта више: као да нам се и боље допада.

6. „Што се боре мисли моје?“ од Корнилија Станковића, свира на гласовиру гђица Видосава Летићева, приправница III. год. Комад је добро приказан.

7. „Хеј, трубачу!“ од Ј. Маринковића, пева мушки збор. Ова величанствена складба славног композитора, негдашњег питомца овог учитељског училишта, отпевана је на опште задовољство.

8. „Бура на мору,“ песма Ђ. Јакшића; декламује Ј. Милошев, приправник II. године. Ову тешку и једну од најбурнијих романцо-балада бурнога нам песника краснословљач је промишљено, добро схваћено и глумачком вештином приказао, звонким и умиљним баритовом. Заиста је и заслужно онаково признање од стране присутних. Живео!

9. „Красни сарафан,“ двоцев од Варлам-ва; певају гђе: Ана Поповићева, приправница I. и М. Биримчева, приправница II. године, уз пратњу госп. Драгутина Блажека на гласовиру. У колико је споменута композиција лепа и веома пријатне певке (мелодије), у толико се већма допала, што се свако задивио снажном и чистом алту гђе М. Биримчеве и славуј-сопран-гласу гђе Поповићеве, који се неисказаном нежношћу и пријатношћу одликује. Дует се на урнебесно пљескање и захтевање од стране слушаца поновити морао, а опетован је са истим успехом, шта више — све нас је већма дирао — тако, да наши одлични и велеуважени суграђани: благ. г. др. П. Стојковић и најпречаснији г. Љубомир Купусаревић, прота, нису могли од усхићења, а да и пре свршетка песме и више пута не кликну: Живеле! — При певању овога двоцева и нехотице сам се у слатком заносу сетио песникових речи: „У песми је слога, у слози је спас“ — уживајући у красном слагању споменутих певачица. Где нема гордости, где се слаже, ту се и сјајан успех показује!

10. „Спустила се тиха ноћца,“ четворцев Драг. Блажека; певају Б. Костић, Б. Ракић, Д. Пејић и Д. Мушицки, приправници. Речени г. наставник сагласног (хармоничног) појања и певања на овдашњем српском учитељишту заиста нас је изненадио овом композицијом. Бурно пљескање и усклици: да се понови дуго су се хорили по дворани; али — по што се хитило, да се први део забаве сврши, није се квартет опетовао, на што су слушаоци — а они су најбољи оценивачи — изазвали г. гласотворца и поздравили га громким: Живео! Немам речи, да бих достојно могао да опишем слаткогласно певање наведених певача, који су већ познати са својих дивних гласова. Живели!

11. „О мишу,“ песма З. Ј. Јовановића; декламује гђца Корнилија Ђорђевићева, приправница II. године. Ову — красном шалом зачињену песмицу дичног чика-Јове краснословљачица је тако живо, изврсном гестикацијом и мимиком приказала, да је сваком осмех преко усана прелетео и поздрављена је дуготрајним пљескањем и бурним: Живела!

12. „Ђурђев-дан“ од Х. Доубека, пева мушки збор. Та кратка — али дивна и вешта складба отпевана је на опште задовољство и заслужено признање је и извојевала.

13. „Ђачко коло“ од С. Марковића, пева мешовити лик. Ова је песма из познате глуме: „Грабанџијаши“ од И. Округлића Сремца, само што је у наслову реч валинско заменута речју ђачко, као што и треба, јер је и текст променут онако, као што приличи правим ђацима — не вилењацима, а изменио га је наш млади песник Божидар Ђорђевић. На опште захтевање морало се поновити, јер се свима веома допало.

Нека је свесрдна хвала госп. Блажеку на ревнском труду око учења певача и певачица, јер у првом реду њему припада лаворика, што су ови заслужили; за тим г. Светозару Суботићу, припр. II. године, на

вештом управљању при певању четворопева и приређивачком одбору, коме је на челу био млади приправник г. Л. Борђошки и који се трудио, да дворана што лепше украшена буде и да је све у своме реду, што је заиста и постигнуто.

После прве половине другог дела забаве при вечери г. Н. Грујић, најстарији наставник сомборски, врло је лепо наздравио учитељској школи, професорском збору и госи. Н. Ђ. Вукићевићу, управитељу овдашњег учитељског училишта, на што је исти у подужој беседи, говорећи о прошлости учитељске школе сомборске, наздравио „свесном учитељству српском,“ а за тим питомцима и питомицама нашег учитељишта — поздрављен громким: Живео!

Игранка је трајала до шест часова у јутру и сви присутни су дотле и остали — осим неколико старкјих особа.

Местни мађарски листови: „Bácska“ и „Zombor és Vidéke“ хвале и уздижу ову беседу, као што је и заслужила.

Пуним правом рећи се може, да Сомбор већ давно тако сјајне и препуне забаве није видео.

Као што сам из поузданог извора извештен, свега је преко 400 фор. пало, од чега је чист приход близу 250 фор. Са овим ће се сиромашним приравницима и приравницама осетна помоћ пружити моћи. ИВАН.

САВЕТ.

Сваком српском учитељу
Нек је увек у памети,
Да узвишен позив има:
Нек му цео рад посвети!

Умна снага у народа
Нек буде што већа, јача.
Више данас намет ради
И од пушке и од мача.
Иван М. Поповић, учитељ.

НА РАСПИС НАГРАДА ЗА 1888. ГОДИНУ.

Пет чланака, што су за награду уредништву овом поднешени и у „Школском Листу“ прошле године штампани, одправљени су били по свршетку исте године „Славном учитељском збору“ у Новом Саду са умолењем, да се оцене и да им се прва, друга и трећа награда досуди. Од истога збора приспео је подишаном уредништву на дан Св. Григорија Богослова следећи допис:

„Сл уредништву Школскога Листа у Сомбору.

Сл. уредништво изволело је 2. Јануара о г. послати пет расправа, које су стигле на расписане награде за чланке, што су штампани у „Шк. Листу“ године 1888. са молбом, да се исте расправе оцене, те досуде награде од три, два и једног цес. дуката.

По решењу потписаног учитељскога збора од 22. Јан. о г. јављамо Вам, да исти препоручује:

За прву награду: „Отац као васпитач.“

За другу награду: „Под каквим би управитељем могла школа најбоље напредовати“ од ??

За трећу награду: „Шта треба да је права целъ повторних школа.“

Из редовне седнице учитељског збора држане у Новом Саду 22. Јан. (3. Фебр.) 1889. Др. Станојевић, управитељ. Милева Милсвнсва, перовођа.

Услед тога је уредништво ово у присуству г. г. учитеља средредне мушке школе Сомборске отворило три запечатена писма под горенаведеним насловима и осведочило се, да је писац првог награђеног дела под насловом: „*Отац као васпитач*“ г. Љубомир Лотић бивши учитељ у Карлову, а сада у В. Кикинди; писац другог награђеног дела под насловом: „*Под каквим би управитељем могла школа најбоље напредовати*“ је г. Атанасије Костић учитељ у Бачком Фелдварцу и на послетку писац трећег награђеног дела под насловом: „*Шта треба да је права целъ повторних школа*“, јесте г. Аркадије Павловић у Староме Керу.

Дајући ово на знање поштованим читаоцима „Школскога Листа“ — јављамо, да су одмах горенаведенога дана досуђене три награде дотичној господи писатељима поменутих награђених чланака поштом достављене.

Уједно за пријатну дужност своју сматрамо Славном учитељском збору у Новом Саду најтоплије благодарити на усрдној готовости, којом је доброту имало, по овостраној молби, горенаведене расправе оценити и награде им одредити.

У Сомбору, на Сретеније 1889.

Уредништво „Школскога Листа.“

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Светосавска свечаност у Сомбору. На дан првог просветитеља србског пре службе Божије држано је водоосвећење у великој дворани србске нар. школе, где су присуствовали сви ученици и ученице србских народних и више девојачке школе сомборске са својим учитељима и учитељицама. По свршетку водоосвећења држао је управитељ Н. Ђ. Вукићевић кратку беседу о значењу Светосавске светковине и дао је лепе савете младежи за живот. У Светођурђевској цркви на свечаној служби Божијој присуствовали су сви Срби ученици овдашњих средњих и народних школа; том приликом учињен је спомен покојним трудбеницима школским и осветљено је кољиво учитељске школе. После службе Божије уз звонење звона и појање светосавског тропара ишло у учит. школу, где је најиречастнији г. прота Љубомир Купусаревић осветио воду и благословио училиште, а г. др. Стеван Михајловић професор држао је обширни говор у славу првога просветитеља србског св. Саве Немањића.

Србски ратар пријатељи народне школе. У селу Сараволи, где Срби с Романима измешани у једној општини живе, али сваки своју школу има, приложише о св. Сави ове године школи Србској: Вожа Станков ратар један ланац земље; Катица Кузманова 100 форинти и Марија Павлова 50 форинти и други честити Срби и Србкиње у том месту учинише том приликом лепе прилоге школи својој које у новцу, које у храни. Нека је хвала овим добротворима србске школе у Сараволи, а њихов дичан пример нека служи за углед свима Србима и Србкињама!

Наименовања. Павле Бибић привр. учитељ у Баноштру наименован

је за сталног учитеља у истом месту. Ђорђе Цвејић учитељ товарнички наменован је за правога учитеља у Јазку. Богдан Наранџић наместни учитељ у Јасенашу наменован је за привременог учитеља у Павловцима. Милан Коњовић досадашњи учитељ у Буђановцима наменован је за правога учитеља у Голубинцима. Госпођице Анђелија Ђорђевићева и Антонија Бутковићева наменоване су за привремене учитељице у Голубинцима. — За учитеља у Канаку изабран је г. Адам Чиплић свршени приправник. За учитеља у Срб. С. Мартову пристављен је г. Милан Стојичић свршени приправник.

НЕКРОЛОГ.

Владимир Ананијевић приправник трећег разреда родом из Вршца преселио се у вечност у двадесетој години свог години после дужег боловања у Вршцу код својих родитеља 19. Јануара о. г. и сахрањен је на тамошњем гробљу уз велико саучешће. Другови су му школски из Сомбора леп венац на самртнички одар положили. Родитељи у покојнику свог доброг јединца сина, а школа србска смерног и благонадежног кандидата учитељског звања изгубише.

Бог му дао у рају насеље!

РАЗНО.

Парастос краљевића Рудолфа у Сомбору. Тужни гласи звона у обе православне парохијалне цркве Сомборске пет дана узастопце објављивали су прерану смрт престонаследника. На сами дан погребња његовог у уторак 14. Јануара у 10 часова пре подне држана је заупокојна служба у овдашњој римској цркви, од куда су представници свију овде налазећих се власти на челу са пресветлим г. жупаном око 10³/₄ часа дошли у св. Ђурђевску србску цркву, где је у тај мах започет свечани парастос, који је одслужио најиречастнији г. протопресвјатер са два свештеника и два ђакона. На парастосу присуствовали су сви приправници и приправнице, дученице више девојачке и ученици свију србских народних школа, као и Срби ученици кр. гимназије и трговачке средње школе овдашње са својим наставницима. На хору појало је при овој тужној светковини србско грађанско певачко друштво под управом својега хоровође г. Нике Грујића. Ирмосе од заупокојног канона одпојали су приправници. Народа је при овој тужној светковини много било.

Краљевски дар. Његово Величанство премилостиви цар и краљ наш изволио је 100 фор. а. вр. из своје приватне благајне подарити србској црквеној општини у Будмиру на зидање школског здања.

Племенити дар. Благородни г. Павле племенити Еремић председник штедионице велико-кикиндске и члан саборскога одбора изволио је на припомоћ сиромашних приправника у Сомбору о Светосавској беседи приложити 25 ф. од своје стране, а 25 ф. од стране поменуте штедионице. Слава му и хвала!

Књижевни дарови. Познати родољуб г. А. Пајевић накладалац школских књига у Новом Саду доставио је као дар „Друштва св. Саве“ не-

коlikо одабраних књига библиотекама гимназије новосадске и карловачке и обе учитељске школе србске. Библиотека учитељске школе сомборске примила је од њега ове књиге: „Братство“ I. и II. свезку. (Издање друштва св. Саве); „Поуке моралне и грађанске“ од Козарца; „Српске народне песме“ скупио В. С. Караџић; „Србија,“ опис земље, народа и државе од проф. В. Карића; „Поменик знаменитих људи у српскога народа“ од М. Ђ. Милићевића; „Србија у XIX. веку“ од Сен-Рене Тањандије превео Н. С. Јовановић; „О Македонији и Македонцима“ од Ст. М. Протића. На овом племенитом књижевном дару нека је срдачна хвала како друштву св. Саве, тако и г. Арси Пајевићу.

Дарови школама и учитељима. Г. Стеван Грађански председник србске црквене общине у Србском Милетићу предплатио је „Школски Лист“ за србску школу у истом месту. — Г. Нике Николића учитеља као дар скупитеља предплатника у Великој Кикинди шаље се „Школски Лист“ школама србским у Кнезу и у Станчеву, последњи на име г. учитеља Љубомира Марковића. — Као дар г. Јована Настића учитеља и скупитеља предплатника у Сентомашу шаље се „Школски Лист“ срб. вероисповедној школи у Батосеку у Толланској жупанији и г. Дим. Адамовићу учитељу православне вероисповедне школе у Х. М. Вашархељу. Као дар г. Стевана Арсенића учитеља и скупитеља предплатника шаље се „Школски Лист“ г. Петру Котуру учитељу у Дољем Рајићу у Славонији. — Најпречастији господин Ђорђе Влаховић окружни протопресвитер у Великој Кикинди изволио је послати нам предплату за две србске школе у Босни. Захваљујући на овом дару, јављамо, да се као дар његов шаље један примерак „Школског Листа“ школи србској у Бродцу Босанском на адресу учитељице госпође Рахиле Шестановићке рођене Поповићеве, а други србској школи у Герзову у Босни на учитеља тамошњег г. Петра Наранџића. — Благородни господин др. Петар Цветковић адвокату Сомбору предплатио је „Школски Лист“ за србску вероисповедну школу у Кисачу. — Благородни господин др. Петар Стојковић велепоседник и Душан Поповић начелник средсредног среза жупаније Бачке изволили су предплатити на „Школски Лист“ сваки за једну сиромашну србску школу. Благодарени овој господи на племениту дару њиховом, јављамо, да се дар првога шаље србској вероисповедној школи у Вемџу, а дар другога дароватеља шаље се србској вероисповедној школи у Чипу на Чепењском острву. (Наставиће се)

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ православне вере у Клиси у котару вировитичком. Плата је 350 фор. стан, врт и огрев. Рок до 25. Фебр. по новом.

— У Купирову селу котара Грачачкога у Лици тражи се учитељ православне вере. Рок до 28. Фебр. по новом.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампарија Ф. Битермана у Сомбору.